

Den sidste Balkjole

(Herman Bang 1887)

Hvor flinkt de flittige hænder flyver frem mellem alle de skyer af plisséer og volanter¹. Og mens Antonie syr, bøjer moder og søster Emma sig frem og ser til. De snakker alle, med ansigterne ind mod lampen.

5 - Ja - så skulle der da endelig danses en gang igen - på et rigtigt bal. Gud skulle vide - det var såmænd også længe nok siden. Egnen var jo som uddød, siden pastor Wibergs tog derfra ... Bare det ene julegilde på møllen med de evige pantelege², altid det samme - med brønd og tiggergang³ ... og så fødselsdagen i præstegården, hvor man havde håndarbejde med og hørte til, mens guvernanten⁴ og fru Hansen spillede sonater⁵ - firhændigt ...

10 - Og ellers ikke det mindste - ikke så meget som et skovbal en gang ... Nej - de sidste par år havde været drøje for unge piger.

»De sidste par år« var egentlig otte-

Men når dagene går som for enkefruen og hendes døtre - mærker man slet ikke, hvor hurtigt de løber, og hvor hastigt de bliver til år.

15 ... Når foråret kom, plantede Emma og Antonie stuepotternes planter ud i havebedene, og de to kirsebærtræer på plænen stod i blomst, og dagens store spørgsmål var, om man vel kunne vente mange moreller⁶ i år. Så fik roserne knopper, og de sprang ud, og søstrene sad de lange eftermiddage i vinløvslysthuset ved gærdet.

Ude på markerne havde de travlt - fuldt op at gøre: sognefogeden⁷ og mølleren kørte allerede hø ind:

¹ plisséer og volanter: folder og flæser

² pantelege: børne- og selskabslege

³ brønd og tiggergang: udtryk fra pantelege

⁴ guvernante: lærerinde for børn, der undervises hjemme

⁵ sonate: musikstykke

⁶ moreller: kirsebær

⁷ sognefoged: politimyndighed i landdistrikt

20 - At det allerede var så vidt på sommeren - - Ja, ja - tiden går ...

Sommeren gik helt. De sidste asters slog stormen ned på plænen. Emma og Antonie plukkede rønnebær til kakkelovnens pynt i den lange vinter.

Efteråret var jo ikke så rart. Med dets evige regn og tågen, så tyk, at man ikke en gang kunne se så langt som op til møllen. Men vejen kunne man dog altid se fra vinduet, hvor

25 Emma og Antonie skiftedes til at sidde på forhøjningen.

De kendte hvert køretøj i egnen: forpagterens sorte og sognefogedens to brune og doktorens enspænder med Lise.

Og mens de alle kørte forbi på vejen, sagde de hver dag næsten de samme sætninger om de samme mennesker.

30 Det bliver nær jul - julen med alle sine små hemmeligheder og glæder - og det ny år kommer: den hvide sne ligger strålende over markerne, dagene bliver længere og længere ...
Og så er det igen forår ...

Ja - skulle man vel tro det? At det virkelig snart kan blive tredive år siden enkefruen med sine to småpiger flyttede ind i det lille hus - seks og tyve år er det akkurat.

35 Emma var otte år den gang, og lille Antonie var knap fire.

De havde gået i skole i præstegården hos Wibergs guvernante. Så blev Emma konfirmeret og så en smuk dag kom raden⁸ også til Antonie - til »den lille«, og de var begge »voksne« -
- Det var lystige dage - den gang.

Når studenterne kom hjem til jul og sommerferien, var det som én tummel af baller og
40 skovture og spillen komedie og lystighed.

Og det kan jo nok være, at nøddegangen i præstegårdsbaghaven kunne have et og andet at fortælle; om et kys, så hastigt røvet, og et par ord, hviskede med bevægede stemmer, og om to hænder, som tøvende havde søgt hinanden.

Så kom de en vinterdag ned i præstegården til fru Wiberg, som var rent ude af sig selv af
45 glæde og bød på vin og kager - for dét måtte der da drikkes på ...

Endelig kom præstefruen da til orde:

- Den lykke - den nyhed, at tænke sig: Vores Otto har forlovet sig ... Og et parti ... men, lille

⁸ raden: turen

frøken Emma dog, en kage - ja, ja ... et parti ... tresindstyvetusinde siger Wiberg, har konsulen om året.

50 Emma spildte lidt af sin vin, da hun skulle klinke; og hun og Antonie blev ikke længe. De gik stille hjemad, ved siden af hinanden, uden at tale. Men da de nåede korsvejen, hvor gærddet skjulte dem, satte Emma sig ned på en sten ved vejen og hulkede sagte. Antonie knælede ned på den frosne jord, tog søsterens hoved mellem sine hænder og græd - hun også; for trøst vidste hun ikke.

55 Længe hulkede Emma krampagtigt; så betvang hun sig og stod op:
- Antonie, sagde hun, sig det ikke til mor ... Hun behøver ikke at vide det ... hvorfor skal man gøre hende sorg?

Antonie bøjede stille hovedet, og de to søstre gik hjem.

Fra den dag drejede alt sig om Antonie - om »den lille«, som hun blev kaldt endnu
60 bestandig. Det var, som om også Emma var blevet hendes moder, og hver sparet skilling blev kun givet ud for Antonie; om hendes fremtid talte de altid.

- Ja - når «den lille» får hus og hjem ... og når «den lille» gifter sig, sagde de.

Moderen skulle bo hos «den lille» og have det så godt og blive plejet tidlig og silde ... Men Emma ville «tage ud» ... som husbestyrerinde eller som lærerinde for mindre børn (man
65 behøver jo ikke at kunne så meget for at lære sådan småt kræ at stove og tabellen)

Men i ferien ville hun komme i besøg.

Nej, nej - altid bo der, ville hun ikke ... en mand gifter sig ikke med hele familien ... Men i ferierne ville hun komme ...

Sådan talte de og lagde de planer ...

70 Og årene gik ...

Antonies balkjole var færdig. Så let og så luftig lå den med alle sine garneringer⁹ inde på sengen.

Men det var dog mærkeligt, at hun ikke var bedt¹⁰! De vidste jo dog bestemt, at Antonie skulle med. Hver eftermiddag sad de og spejdede på forhøjningen, om doktorens unge frue

⁹ garneringer: flæser og andet pynt

¹⁰ bedt: inviteret

75 ikke kom.

Og så kom hun endelig - to dage kun før ballet.

Antonie fik helt hjertebanken, da hun så hende komme op ad vejen. Doktorfruen kom ind og fik tøjet af og snakkede både hist op og her ned - om dét og dét - kun ikke om ballet.

- Om de havde hørt, at forpagteren havde købt en landauer?¹¹

80 - Jo, de havde set den fra vinduet ...

- Ja - de folk vidste da ikke, hvordan de skulle få ende på den smule penge ...

Og doktorfruen snakkede, mens de andre blot sad beklemte og ventede på »ballet«.

Hun ville allerede til at tage tøjet på igen, da hun pludselig sagde: - Men - Gud, står jeg her og snakker og glemmer, hvad jeg kom for ... De har vel hørt, at de unge skal danse lidt nede

85 hos os på lørdag - Herren ved, de trænger til at få benene rørt - - og så tænkte vi, det kunne måske nok more Dem, frøken Antonie, at komme ned og se på - -

- Danse blir der vel ikke tale om - - vi er ude over de år. Vores kavalerer er blevet for stivbenede ... Og doktorfruen lo.

- Tak - ja, naturligvis, sagde de andre, alle tre - det ville være Antonie en fornøjelse ...

90 Doktorfruen gik; moderen og Emma fulgte hende ud.

Antonie blev stående midt i stuen - det var, som om hun slet ikke havde forstået ...

Så gik hun langsomt hen til sovekammerdøren og åbnede den: dér lå den - fin og køn - hendes balkjole.

Og med hovedet ned i det hvide tæppe græd hun så bitterligt, så bitterligt - - over den

95 ungdom, der var forbi.

¹¹ landauer: elegant, lukket hestevogn